

Сергій ХВОСТОВЦОВ
ад'юнкт
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ЗАВДАННЯ ТА ПОВНОВАЖЕННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ І ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ ДИТИНИ

Основною метою повсякденної роботи підрозділів ювенальної превенції є захист прав громадян України, які не досягли вісімнадцятирічного віку і перебувають під повною опікою і піклуванням батьків або осіб, які їх замінюють.

Нормативно-правовими актами в сфері захисту прав та законних інтересів дітей, які регулюють діяльність ювенальної превенції, зокрема, є:

- Декларація прав дитини,
- Конституція України,
- Кодекс України про адміністративні правопорушення,
- Сімейний кодекс України,
- закон України «Про протидію торгівлі людьми»,
- закон України «Про Національну поліцію»,
- закон України «Про освіту»,
- закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»,
- закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми»,
- закон України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей»,
- закон України «Про охорону дитинства»,
- закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» [1-8].

На сьогодні в Україні охорона прав та інтересів дитини є цілою системою, що включає заходи державного та недержавного характеру, направлені на забезпечення повноцінного життя, всебічного виховання і розвитку дитини та захисту її прав.

Завданням ювенальної превенції, як і загалом всіх підрозділів поліції, представників держави, вчителів, освітян, представників закладів охорони здоров'я, соціальної сфери і поліції, є безпосередньо виконання вищезазначених законів та нормативних документів. Проте, окрім цього, сама поліція має контролювати якість виконання цих покладених завдань на вищезазначених суб'єктів щодо захисту прав дітей.

Зазначимо, що коли дитина стає членом суспільства, вона автоматично наділяється певними правами та обов'язками, як-от: право на життя, соціальний захист, розвиток, культурне і духовне збагачення, освіту, отримання

якісних медичних послуг. Але так трапляється, що за певних обставин іноді той чи інший механізм не спрацьовує, і саме підрозділи ювенальної превенції мають своєчасно у співпраці з освітніми установами і службою у справах дітей, центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, громадськими організаціями тощо виявити неякісне виконання обов'язків щодо догляду, виховання чи розвитку дитини.

Тобто, якщо виявляється факт неякісного виконання обов'язків щодо захисту прав дитини, підрозділами ювенальної превенції вживаються заходи реагування.

Насамперед це профілактика, яка передбачає інформування, реагування, а також надання роз'яснень щодо вчинення протиправної поведінки. Наприклад, батьки через певні будь-які негаразди в своєму особистому або соціальному житті починають недостатньою мірою виконувати свої обов'язки щодо догляду за дитиною або ухилятися від їх виконання. Це передбачає декілька етапів реагування. Передусім це, звісно, профілактична бесіда. Також поліцейські спільно зі службою у справах дітей, співпрацюючи, з'ясовують причини, які сприяли тому, що батьки починають ухилятися від виконання своїх обов'язків.

Якщо такі причини під час їх встановлення не є небезпечними, тобто вони можуть бути виправлені за допомогою профілактичної роз'яснювальної бесіди з обов'язковим попередженням про те, що може статися у разі повторного вчинення таких дій, які наслідки вони матимуть та як вплинуть на саму дитину, то така родина береться під нагляд, певний соціальний супровід і деякий час спостерігається стосовно досягнення мети профілактичної бесіди.

У разі, якщо ситуація не змінюється або погіршується, наприклад, батьки продовжують зловживати алкогольними напоями або продовжують не піклуватися про загальний стан здоров'я дитини, не забезпечують та не реалізують права, на які дитина має право, тоді вживаються заходи адміністративного впливу. Це передбачено ст. 184 Кодексу України про адміністративні правопорушення «Невиконання батьками або особами, які їх замінюють, обов'язків щодо виховання дітей». Ця стаття передбачає також низку заходів адміністративного впливу – від попередження до штрафних санкцій.

У разі, якщо батьки неякісно чи недостатньо виконують свої батьківські обов'язки або ухиляються від виконання своїх обов'язків, що має негативний наслідок для розвитку самої дитини, або у разі, якщо такі заходи не дають очікуваного результату і дитина продовжує потерпати від батьківської недбалості, тоді починають застосовувати всі можливі заходи. Наприклад, дитина може бути вилучена з родини і в подальшому, якщо це можливо, з батьками продовжується певна робота щодо відновлення їхнього усвідомлення своїх обов'язків і розуміння того, що їхня кожна дія має певний вплив на дитину і формує з дитини дорослу особу. Ці заходи обов'язково

потребують співпраці зі службою у справах дітей та співпраці з іншими дотичними інституційними закладами. Після з'ясування всіх умов і обставин до батьків можуть бути вжиті заходи кримінального впливу, особливо у разі, якщо ці їхні дії чи бездіяльність призвели до травмуючих наслідків для дитини.

Ще одним із напрямів діяльності ювенальної превенції є активна участь у формуванні правової свідомості дитини, яка в подальшому стане дорослою особою – громадянином і буде повністю розуміти, які вона має права, обов'язки, як може користуватися цими правами і як має виконувати свої обов'язки.

Для цього існують ювенальні поліцейські, які безпосередньо виконують додаткову, допоміжну функцію навчання дитини. Це відбувається шляхом проведення певних профілактичних лекцій у закладах освіти, створення культурних платформ, до яких залучаються поліцейські та різні інституції, громадські організації, формування культурних традицій, навчання дітей історії України своєї держави, правил поведінки, розуміння того, що є закон у житті конкретної дитини, що є закон у житті цілого суспільства і в чому полягає функція закону. Проте трапляються такі випадки, коли дитина в певному віці вже вступає в конфлікт із законом. Це може відбуватися як на рівні адміністративних правопорушень, так і на рівні кримінальних правопорушень.

Законодавчою системою передбачено певну низку дій, які направлені не на покарання дитини, а на те, аби виправити ситуацію і все ж таки вийти із конфлікту. Це можуть бути як заходи адміністративного впливу, що передбачені чинним законодавством у разі, якщо дитина досягла шістнадцятирічного віку, а також це можуть бути заходи, передбачені Кримінальним кодексом України, якщо дитина досягла 14 років.

У випадку, якщо дитина все ж таки вчинила кримінальне чи адміністративне правопорушення, але не досягла віку, з якого настає така відповідальність, то відповідальність повністю покладається на батьків. Знову ж таки ми повертаємося до Кодексу України про адміністративні правопорушення, ст. 184 якого в ч. 3 і 4 передбачено таку відповідальність.

Список використаних джерел:

1. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#top>.
2. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.
3. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/conv#Text>.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
5. Декларація прав дитини від 20.11.1959 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_384#Text.

6. Конвенція про права дитини від 20.11.1989. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.

7. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

8. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#top>.

Вікторія ТЕЛЕВНА,
ад'юнкт
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ДІТЕЙ В УКРАЇНІ

Захист прав дітей є важливою складовою правової системи будь-якої країни. Україна, як суб'єкт міжнародного права, що підписав Конвенцію про права дитини, зобов'язана забезпечити відповідний рівень захисту дітей.

Проте несприятливі соціально-економічні умови, корупція та недостатня увага до цієї проблеми призводять до численних викликів у сфері захисту прав дітей.

Основою міжнародного захисту прав дитини стала Конвенція ООН про права дитини, ухвалена 20 листопада 1989 р. та ратифікована Верховною Радою України 27 лютого 1991 р. [1]. Відповідно до цієї конвенції діти як самостійні суб'єкти права повинні виховуватися в «дусі миру, гідності, толерантності, свободи, рівності та солідарності» і адаптуватися до самостійного життя в суспільстві. Конвенція стала першим міжнародним документом, який найширше закріпив економічні, соціальні, культурні, громадянські та політичні права дітей. На відміну від декларацій 1924 і 1959 років конвенція встановлювала чіткі правові норми, які повинні були виконувати всі країни, що її ратифікували [21].

Як зазначають О. Дрозд та Т. Хуторянська, у рамках Конвенції про права дитини держави-учасниці ООН зобов'язалися забезпечити неповнолітній особі такий захист і піклування, які необхідні для її благополуччя, беручи до уваги права й обов'язки батьків чи інших осіб, які відповідають за дитину за законом, і з цією метою вживають усіх відповідних законодавчих та адміністративних заходів. Водночас особлива увага приділяється обов'язку національних публічних адміністрацій вживати комплекс заходів щодо забезпечення найкращих інтересів дитини як основному предмету піклування держави. Крім того, вживаються необхідні законодавчі, адміністративні, соціальні заходи з метою захисту дитини від усіх форм фізичного та психологічного насильства, образи чи зловживань, відсутності піклування, жорстокого поводження, експлуатації з боку батьків чи інших осіб, які згідно із законом турбуються про дитину [2, с. 259].